

CIVIX ry
Ville Hellberg

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi sotilaskurinpidoista ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi

YLEISET HUOMIOT:

Raami

Civix ry edustaa kansalaisen aspektia ja on paneutunut kansalais- ja ihmisoikeuksien, erityisesti kansalaisten oikeusturvan, oikeussuojakeinojen sekä viranomaisen suojeluvuorituksen materialisoinnissa olevien puutteiden raportoimiseen sekä kansallisesti että ylikansallisesti. Näiden oikeuksien toteutumiseen sekä liittyviin puutteisiin sekä puutteisiin erityisesti lasten oikeuksien toteutumisessa ja oikeussuojan kohdalla. Koska kyseinen luonnos kohdistuu yksin sotilasrikosten selvittämiseen ja kurinpitoon, lähestymme asiaa hieman viistosti kansalaista kohtaavan teknologian rajapinnasta, uudet teknologiat muodostavat heikosti säädeltyinä riskin kansalaisen oikeuksille. Puolustusvoiman motivaatiota estää, paljastaa, selvittää kansalaiseen kohdennettua aggressiota sekä sisäisesti että ulkoisesti voidaan lisätä lisäämällä työkaluja. Osa näistä rikoksista materialisoituu puolustusvoimien resurssien (laki sotilasrikoksista sekä kurinpidoista) ja osa ulkoisin resurssien (rikostorjonta). Hyvin olennainen konsepti uusien teknologioiden toteuttamisessa on poliittinen sodankäynti, johon myös hybridisodankäynnin keinot usein liitetään, joka kohdistuu myös yksittäisiin kansalaisiin. Olennaista on varmistaa, että puolustusvoimien resurssit ei voida käyttää tällaiseen. Teknologia aspekti keskittyy kansalaisen näkökulmasta tuomaan esiin ongelmia, joita siviileihin kohdistettavissa rikostorjunnan prosesseissa, erityisesti salaisten tiedonhankintamenetelmien käytössä ilmenee tutkitusti kansalaisten näkökulmasta PTR:n ja tiedustelun toteuttamana, ja viranomaisyhteistyön kautta, mutta myös rikostorjunnassa, joka pyrkii eliminoimaan siviileihin kohdistuvia rikoksia. Puolustusvoimien välineistöä käytetään rikostorjunnassa myös siviileihin kohdistaan. Submissio ehdottaa, että kaikki teknologiarajapinnat siviileihin kohdistuvissa prosesseissa tulisi olla valvottuja myös teknologisin keinoin, mikä puolestaan helpottaisi sekä sotilasrikosten selvittämistä että valvontaa. Arvokkaaksi tämän aspektin tekee se, että analyysi lähestyy uusien teknologioiden toteuttamisen kohteiden rajapinnasta säätelyä. Vastaavaa ei ole käytössä monien valtioiden säätelijöillä tai laillisuusvalvojilla. Laillisuusvalvoja ja tiedusteluvalvonta on karkean arvion perusteella vastaanottanut yli tuhat sivua lainvalvonnan teknologian käytön rajapintaan sijoittuvaa analyysia. Tämän materiaalin olisi tullut olla työryhmän käytössä jo aiemmin.

Teknologian rajaaminen

EU:n turvallisuuspoliittista linjaa ohjaa turvallisuuspoliittinen yhteistyö lännen kanssa, jossa merkittäväksi työkaluksi ovat nousseet strategialle olennaiset kansallisen turvallisuuden konseptit mm. poliittinen hybridisodankäynnin toteutus. Jokaisella jäsenvaltiolla voi olla itsenäinen vapaus säätää omasta turvallisuuspolitiikastaan, mutta NATO:ssa kansallisen turvallisuuden uhka on myös yksilötasolla yhteinen. Kansallisen turvallisuuden uhkaksi voidaan kokea myös mielipidevaikuttaminen, missä kohdalla syntyy rajapinta kansalaisiin. Koska tässä kuvatut teknologiat ovat länsimaisen lainvalvonnan ja puolustusmenetelmien aktiivisessa käytössä, on syytä olettaa, että niiden käyttö ei ole vierasta suomalaiselle viranomaisellekaan. Suomalaisen hallintojärjestelmän yhdenmukaistaminen on ollut meneillään jo jonkin aikaa. Suomessa lainsäätäjät eivät ole kaikkialla mallintaneet lainsäädäntöä siten, että se perehtyisi salaisten tutkintamenetelmien alla toteutettavaan edistyksekköön kaksoiskäyttöteknologiaan, tai mallintaisi näiden ylisukupolvista vaikutetta. Näin on käynyt erityisesti säädettäessä ja valvottaessa kansallisen turvallisuuden operaatioita, tai operaatioita, joissa käytetään kaksoiskäyttö menetelmiä (mm. rikostorjunnassa). Salaisten tiedonhankintamenetelmien ja pakkokeinojen tai langattomien tiedonhankintakeinojen yhteydessä käytetään kaksoiskäyttöteknologiaa, jotka sen lisäksi, että niillä voidaan tiedustella, ja menetelmät kulkevat laissa tiedustelun alla, niillä voidaan tuottaa kipua, kärsimystä, fyysisiä ja psyykkisiä traumoja, jopa fataaleja vammoja (less lethal methodologies), jota jälkimmäistä laki ei huomioi. Kysymys on ei-kineettisestä sekä henkilöön että teknologialaitteisiin kohdistuvasta sodankäynnin välineistä langattomin häivemenetelmin. Nämä puolestaan voivat olla myös olennainen osa hybridisodankäynnin toteutusta (vrt fyysinen ja sosiaalinen ympäristö F.G. Hofman). Kun lainsäätäjät ei ole teknologian ominaisuuksista tietoinen, ei teknologian rajaamista tai valvomista koskeva säätely etene. Tämä lienee toteuttavien tahojen pyrkimys. Salaaminen näyttää olleen esteenä myös sille,

että KO kykenisi arvioimaan teknologian sopivuutta tutkintamenetelmäksi. Yleinen käsitys on, että oikeuden puheenjohtajat eivät ymmärrä menetelmiä, joiden käytöstä ovat valvomassa. ***Katsomme, että sysäys tälle luonnokselle on alunperin tullut nimenomaan kansalaisten raportoimista kaksoiskäyttömenetelmien väärinkäytöistä siviileihin kohdistuen sekä tiedustelunvalvontaan että poliisille, ja näin ollen edelläesittämämme näkökulma on oikeutettu.*** Tiedämme, että hyvin merkittävä osa kansalaisen esittämästä palautteesta ei ole yltänyt vastuullisten tahojen tietoon tai sitä ei ole kuvailtu niin, että se olisi tullut ymmärretyksi. Kun Suomessakin puolustusvoimien em kapasiteettia lisätään lähitulevaisuudessa merkittävästi, on luonnollista lisätä säätelyä ja valvontaa. On tärkeää, että teknologia tulee mitatuksi kaikkina aikoina kaikkien käyttäjien taholta ja säädellyksi ja valvotuksi asiaa tarkastelevien viranomaisten taholta. Tämä submitso tarkastelee niitä olosuhteita, joissa tämä teknologia voi päätyä väärinkäytettäväksi rajapintaan kohdentuen siviiliin, koska väärinkäytön selvittäminen muodostaa olennaisen osan sotilaskurinpitoon tulevista asioista ja sotilasrikoksista. Kun kipua ja vammoja tuottavia menetelmiä on otettu käyttöön, ja ne kohdistuvat henkilöihin, niiden luvallista käyttöä on nauhoitettava, säädeltävä ja valvottava sekä luvattomaa käyttöä tulee kyetä havaitsemaan. Luvallinen käyttö tulisi säätää siten, että rajapinta kansalaiseen evätään tai rajoitetaan kivun tai vammojen tuottamiselta i.e. ainoastaa tiedustelutarkoituksessa. Teknologia-aspektista ihmisoikeuksien toteutumiseen liittyy monia huomioitavia seikkoja, joita ei ole tähän mennessä lainkaan ymmärretty laillisuusvalvojan tai säätäjien toimesta, ja siis yksityisyyden toteutuminen on tässä noteerattu vasta sekundäärisenä huolena, vaikka toteutuksessa tulee näkyviin yksityisyydenkin kunnioittamisen kohdalla perustuslain, kansalais- ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen lain vastaisia piirteitä, em tarkoituksenmukainen korroosio, mikä on myös selkeä globalistiseen ideologiaan liittyvä turvallisuuspoliittinen pyrkimys ylikansallisesti.

Huomioitavaa on siis myös ylikansallinen ja rajat ylittävä toteutus Suomen oloissa, mitä tapahtuu eri olosuhteissa niin yhteisen suunnitelman mukaisesti kuin luvattomasti nimenomaan siviileihin kohdistuen sekä ylihorisontaalisesti että lähioperatiivisesti. Puolustusvoimille tulisi luoda valmiudet osallistua sellaisten rikosten torjuntaan, jotka kohdistuvat Suomen kansalaisiin rajat ylittävästi, kuten myös väestönsuojeluun näiltä osin silmällä pitäen signaalitiedustelun aggressiivisimpia sovelluksia. Ulkomaisten ei-kineettisten resurssien suuntaaminen Suomen kansalaisiin tapahtuu enimmäkseen luvattomasti sekä liittolaisten että liittoutumattomien tahojen toimesta, sotaharjoitusten roolia tulisi selvittää. Kansainvälinen laki selvästi säätää siviilien satuttamisesta tai alistamisesta. Valitettavasti siviiliyhteisöä koskevien kv lakien korroosioon tähtäävät keinot sivuavat tällaista toteuttamista, ja ei-kineettisten henkilöönkohdistuvien sotateknologioiden mittaaminen tai havaitseminen on teknologisesti haastavaa, ja siihen tarvittavat resurssit ovat puolustusvoimilla. Saavutetaan siihen kysymykseen, avustavatko suomalaiset sotilaat paikallisesti viranpuolesta tai yksityisenä resurssina tällaisia prosesseja Suomessa, mikä olisi säädettävä rikolliseksi. Ongelma on teknologian säätäminen laissa, kun säätäjillä ei ole teknologian ominaisuuksista riittävää tietoa. Siksi teknologialaitteiden lokijärjestelmät, rekisteröinti ja valvonta voisivat ratkaista tätä ongelmaa kaikissa niissä rajapinnoissa, joissa teknologiaa voidaan kohdistaa henkilöön, siviiliin, kaikkinaisissa operaatioissa.

Turvallisuuspoliittinen olosuhde on muuttunut valtavasti viimeisen vuosikymmenen aikana. Jokaisella EU:n jäsenvaltiolla on annettu oikeus itsenäiseen turvallisuuspolitiikkaan, mutta teknologinen edistys määrittää voimatasapainoa ja sitä strategiaa jolla multilateraaliosopimuksia solmitaan liittoutumisen nimissä. Kun kerran teknologia on tässä se strategiaa ohjaava ylivoimatekijä, tuolloin teknologiaan tulisi myös kohdentua säätelyä ja valvontaa. Nimenomaan integroituminen läntiseen turvallisuuspoliittiseen agendaan viimeisen viidentoista vuoden aikana on tuonut Suomeen lainvalvonnan ja puolustusvoimien käyttöön menetelmiä, joiden toteuttaminen vaatii lakimuutoksia ja huomioimista. Tällä hetkellä lain 'alla' kuljetaan piiloista elementtiä kaksoiskäyttömenetelmien ominaisuuksista, jotka merkittävästi muuttavat olosuhdetta ja vaikuttavat kansalaisten oikeuksiin, ja joka olisi syytä huomioida säätämässä ja valvonnassa paremmin. Luonnoksessa on myös jätetty pois olennaisia kohtia, jotka pyrkivät rajaamaan menetelmien toteuttamista teknologisesti.

Hybridivaikuttaminen

Hybridivaikuttaminen pyrkii muuttamaan kohteen käytöstä. Valtiolliset tahot ovat ottaneet johdettuja malleja käyttöön myös siviileja motivoimaan. Hybridisodankäynnin muoto on saapunut myös Suomeen turvallisuuspoliittisen lähentymisprosessin tuloksena, mikä asettaa myös kansalaisen alttiiksi poliittisen sodankäynnin menetelmille, ja tässä kohdin uhka on materialisoitunut. Poliittiselle sodankäynnille ominaista on teknologiaresurssien käyttö myös siviilikohteisiin. Hybridisodankäynti on poliittisen toteuttamisen ytimessä ja tuolloin kansainvälisen lain korroosio yksi sen välineistä. Manufakturoidaan oikeuspoliittinen tai muu olosuhde, jossa teknologiaa voidaan kohdentaa luvalla tai luvattomasti siviiliin ylihorisontaalisesti tai lähioperatiivisesti sosiaalisen ympäristön tukiessa tätä menetelmää (F.G. Hofman), ja jossa toteutuksen linkkinä toimii juuri tuo teknologia. Toisin sanoen, sotilasrikoksista säädettäessä lakiin tulisi liittää muiden valtioiden toteuttamista operaatioista suomalaiseen yhteiskuntaa kohdentuvaa uhkaa käsittelevä ei-kineettistä teknologiaa torjuva osuus, kun tuossa prosessissa saattaa olla osallisina suomalaisia henkilö- ja materiaaliresursseja. Sisäisestä tarpeesta

suunnatut operaatiot tässä yhteydessä tulisi myös käsitellä nimenomaan ei-kineettisen materiaaliin ja henkilöönkohdistuvien teknologioiden osalta. Teknologiaa koskeva lainsäädäntö tai laitekohtainen valvonta voisi paikata tällaisten laitteiden väärinkäytön valvomattomuutta. On varmistettava, että suomalainen viranomainen ei osallistu hybridi sodankäynnin toteutukseen kohdistuen siviileihin, Suomen kansalaisiin, avustamalla tahoja, jotka ovat oikeuden ulottumattomissa.

Teknologian merkitys oikeussuojan toteutumisessa

Kansalaiset ilmaisevat huolensa sekä salaisten tiedonhankinta ja muiden menetelmien alla toteutettavista teknologioista, teknologia resurssin käytöstä ja valvonnasta, säätelystä. Äänen, valon, ja elektromagneettisen taajuuden ja langattoman energian sovelluksille tulee löytää yhteisesti sovitut raja-arvot, ja niitä toteuttavia teknologioita tulee valvoa, oli toteuttava taho kuka tahansa. Tämän vuoksi suosittelemme teknologialaitteeseen kohdistuvaa valvontaa, sekä laitteeseen tallentavaa loki-ominaisuutta, joka tulee saattaa valvojan ulottuville, tarvittaessa rikosta tutkivien tahojen ulottuville, missä valvojaa ei ole. Myös käyttäjärekisteri on yksi rikoksia torjuva menetelmä. Merkittävänä ongelmana koetaan kansalaisten keskuudessa ei-kineettisten siviileihin kohdistuvien menetelmien tutkimattomuus. Rikosilmoitusta tehdessä tutkintakynnys on korkealla. Tietoomme on tullut, että poliisi ei ole tutkinut kohtuullisen laajasta otoksesta tehtyjä rikosilmoituksia langattomaan kivuntuottamiseen liittyen yhtäkään. Taustalla vallitsee status quo, joka estää siviileihin kohdistettujen rikosten tutkimista. Yksi esitetty keino olisi toteuttavien tahojen rangaistus- ja kurinpitomenettelyn tehostaminen, josta tässä siis on kysymys. Ymmärtääksemme, puolustusvoimat toteuttavat näiden teknologioiden toteuttamista myös muille viranomaisille. Tämän tilanteen aiheuttaa teknologian salaaminen sekä tiettyjen teknologiaa hyödyntävien tahojen oikeudellinen asema tai syytesuoja, joka mahdollistaa hybridisodankäynnin Suomessa poliittisen sodankäynnin aseena. Siviiliin kohdistuva hyökkäys ei siis välttämättä ole viranomaisen toteuttama. Suomessa salaisten tiedonhankintamenetelmien sovellukset valitsee ja niiden toteutusta valvoo toteuttajien päälliköt, ja menetelmien ominaisuuksia ei tarkasta ulkopuolinen, eikä myöskään näitä ominaisuuksia lainsäätäjälle esitellä, mutta keskeistä on se, että niiden pitkän tai lyhyenkään aikavälin vaikutuksia kohteelle ei tunneta, eikä ymmärretä. Käyttäjät puolestaan eivät ole olleet itse menetelmien kohteena pitkiä aikoja, kuten lakiehdotuksen 116 §:n mukaisissa rikoksissa tutkintaperiodit saattavat olla. Lisäksi Suomen kansalaisiin, siviileihin, kohdistetaan ei-kineettisten menetelmiä maan ulkopuolelta ylihorisontaalisesti, kuten myös osana sotaharjoituksia, menetelmiä, joissa on läsnä taajuus/energiavaikute. Kaikki valtiot eivät ole myöskään allekirjoittaneet kansainvälistä yleissopimusta satelliittien käytöstä (The Outer Space Treaty). Ongelman suhteessa ylihorisontaaliseen ei-kineettiseen toteuttamiseen muodostaa myös yksityisten hallussa olevat resurssit, kommunikaatioinfrastruktuuri ja sen käytön valvonta sekä puolustusvoimien, muiden viranomaisten kuin verkkojen käsittelijöiden itsensä toimesta toteutuva resurssien käyttö. Langattoman energian siirtämiseen tarkoitettavat sovellukset ovat olleet väärinkäytettyinä merkittävässä määrin, suurin osa tästä raportoinnista ei saavuta viranomaisia, joten vastuu tästä kuuluu laissa siirtää resurssien omistajille, mutta asiasta tulee tarkentaa jokaisen käyttäjän roolia heille kuuluvissa laissa, kuten tässä puolustusvoimien käyttöä. Emme suosittele valvomattomaa operaattoreiden kapasiteetin käyttöä.

Valvonnan, säätelyn tarve perusteltuna

On havaittu, että nimenomaan puolustusvoimien lisäämän kapasiteetin kaltaisia kaksoiskäyttöteknologioita on toteuttavien virkamiesten käytännön operaatioissa käytetty lainvastaisesti, henkeen ja terveyteen kohdistuvasti nimenomaan siviileihin. Tämä antaa kuvaa siitä, että organisaatiokulttuurissa ei ole korostettu riittävästi perustuslaillisia oikeuksia, ihmisoikeuksia tai sotilaskurinpäiden prosesseja. Tämä tulee esiin sekä henkilötiedustelun että laitetiedustelun operaatioiden puolella kivun- ja vammojen tuottamisena sekä jälkimmäisessä yksityisyyden loukkausten ylilyömisinä. Kun menetelmät pureutuvat yksityisyyteen, tiedustelulla saavutetun materiaalin valvonta ja siitä säätäminen on osoittautunut puutteelliseksi tai valvomattamaksi. Perustuslaillisista, kansalais- tai ihmisoikeuksista ei näidenkään teknologioiden kohdalla voida tinkiä, koska tuolloin tuota rajaa häivytetään tietoisesti ja edesautetaan em korroosiot ja kylvetään lähtökohtaisesti epäluottamusta viranomaisten ja kansalaisten väliin. Poikkeusolosuhde on määritelmänä ongelmallinen tässä suhteessa, koska havaintojemme mukaan tällaista manufakturoidaan mm. viranomaisraportoinnilla. Nimenomaan kansalaisluottamuksen näkökulmasta, lupien myöntämisprosessi evää lupia hyvin pienellä prosentilla, joten hakemusten standardeja on kauttaaltaan valvottava paremmin ja laadullisia vaatimuksia lisäävä siten, että henkilöönkohdistuvaa epäilyä tulee tukea selvä näyttö, ei pelkästään huhupuhe, joka mahdollistaa politisoinnin (tätä voitaisiin säädellä tutkimusperiodin pituudella eli todellista näyttöä esittävälle pidempi mahdollisuus toteuttaa tutkintaa). Epäluottamuksen kylvämällä on merkittävä vaikutte pitkällä aikavälillä yhteisössä, erityisesti poliittisen sodankäynnin ajanjaksolla, jota elämme. Katsomme, että oikeuslaitos on tässä paineen alla ja siksin, päätöstä kaksoiskäyttömenetelmien käytöstä ei voi jättää yhdelle tuomarille.

Vuonna 2021 saatettiin loppuun tutkimus, joka on kartoittanut langattoman energian/taajuuksien siirtämiseen tarkoitettujen teknologioiden käytön siviilikohteita ja kohteiden määrää sekä heidän elämänsä laatua Suomessa. Aikajaksolla kysymyskaavakkeilla ja haastatteluina, kohdepoijaisten todisteiden sekä jo aiemmin täytetyn teknologiatutkimukseen perustuvaan materiaaliin pohjustetun suoritetun tutkimuksen löydökset osoittavat, että langattomien teknologioiden käyttö on ollut selkeästi teknologian väärinkäyttöä i.e. kivun, kärsimyksen, fyysisen tai psykologisen trauman tuottamista, toisin sanoen kidutusta ja alentamista. Kohteita myös menehtyi tällä ajanjaksolla. Myös oireilu ja langattomien menetelmien aiheuttamat fyysiset tai psykologiset seuraukset olivat vakavampia kuin ennalta osattiin odottaa. Tutkimus osoittaa, että kohdentamista toteutettiin myös perheellisiin vanhempiin ja heidän lapsiinsa. Kipua tuottavalla toteutuksella pyrittiin ohjaamaan kohteen tahtoa ja punitiiviseen malliin perustuen tämän toteuttamaan käytöksen tai päätösten ohjausta, joka on monella tapaa eettisesti näidenkin keinojen ulkopuolella. Tutkimus identifioi, että äänen ja elektromagneettisten aaltojen kohdentamista toteutettiin niin lähietäisyydeltä kuin ylihorisontaalisesti, ja havaintoja tehtiin myös ammattimaisesta toteutuksesta, myös puolustusvoimien omistamilla resursseilla. Vaikka poliisi ei tutki asiaan liittyviä rikosilmoituksia, emme ole myöskään tietoisia siitä, että toteuttajat olisivat jollain tasolla joutuneet vastuuseen selvistä ylilyönneistä. Huomioitavaa on, että Suomessa tiedusteluvalvontavaltuutetun mukaan (Sotilastiedustelun tiedustelulajit sekä siviili- ja sotilastiedustelun tiedustelumenetelmät) luonnollisen henkilön tarkkailun yhteydessä toteutettavaan elektroniseen mittaustiedusteluun ei tarvita (erillistä) toimivaltuutta. Sähkömagneettisten ja ääniaaltojen käyttö tiedustelussa henkilöön kohdistettuna vaatii säätelyä ja valvontaa, se vaatii lainsäädäntöä, mutta siviileihin äänen ja sähkömagneettisiin taajuuksiin perustuvien menetelmien kohdentamista ei voida suositella, edes poikkeustilassa. Viranomaisten on oltava valmiita käyttämään myös perinteisiä keinoja teknologiahuuman ohessa (siviilien kohdalla tätä suositellaan). Väestönsuojelun näkökulmasta puolustusvoimien valmiutta auttaa siviilejä myös selkeästi lisääntyvän ylikansallisen tai ulkomaisen toteutuksen nimissä olisi suotavaa. Kun aikaisemmin Euroopassa vallitsi Gladio-operaatioita, poliittisen sodankäynnin tunnusmerkki on se, että myös kansainvälinen tiedustelu pyrkii rakentamaan toimintamalleja, jotka toimivat kansainvälisten lakien väleissä manipuloimaan kansainvälistä oikeutta. Vähemmän tappavat häiveteknologiat, kaukovaikuttaminen, tarjoavat tällaiseen erinomaisen menetelmän. Koska henkilöihin kohdistuvan langattoman teknologian käyttäjinä on sekä kotimaisia että ulkomaisia tahoja, aiheutuu riski rinnakkaisesta toteutuksesta sekä heterodynisisistä vaikutteista (tarkoituksenmukaisia, mutta ei laki tai säätäjä/valvoja huomioi: jos toteuttaja tietää toisen toteuttajan resonanssit, voi näitä täydentää kohdetta vahingoittavasti), kuten myös fyysisestä /psykykkisestä kuormituksesta. Sähkömagneettisten ja äänen taajuuksien/energian kohdentaminen vaikuttaa provosoivalta toteutukselta. Se pyrkii vaikuttamaan kohteen käytökseen. Samaan aikaan Suomessa on tehokkaasti eliminoitu siviiliin mahdollisuus päästä käsiksi näitä menetelmiä tutkivaan laitteistoon yksityiselläkin sektorilla, jolla voitaisiin näiden toteutusten laatua ja ominaisuuksia kartoittaa (välineistön tulee olla myös kansalaisten käytettävissä). Huomioitavaa on, että Suomessa laissa rajatuilla viranomaisilla on pääsy tällaisiin teknologioihin, mutta kaikkia operaatioita ei valvota, niistä ei edes säädetä. Huomioitavaa on myös se, että kuka tahansa voi ostaa hyvinkin voimakkaita ääniaaltojen avulla lähioperatiivisesti kipua tuottavia laitteita (e.g. pain field generator), joilla on myös terveyteen vaikuttava seuraus. Laki on siis teknologian säätelyssä ja valvonnassa auttamattomasti jäljessä ja yksistää puolustusvoimien kapasiteetin lisääntyessä tämä tietysti tulee vaikuttamaan myös lisääntyvänä paineena viranomaisissa selvittää näiden energia/taajuussubmissioiden alkuperää tai hoitaa liitännäisiä seuraamuksia. Kaksoiskäyttö ja häiveteknologioiden väärinkäyttö tulee olemaan merkittävä ongelma yhteisössämme jo yksin sellaisen sosiaaliluokan luomisessa, jolla ei ole perustuslaillisia oikeuksia valtuutetun toteutuksen vuoksi, ja siksi lain tulisi tässäkin tapauksessa huomioida teknologioiden ominaisuudet ja rajata niitä asiantuntevasti ja mukaisesti. Hybridisodankäynnin menetelmät rikkovat yhteiskuntaa sisältäpäin ja kylvävät epäluottamusta ihmisten välille. Valitettavaa on, jos suomalaiset viranomaiset näkemyksen puutteesta auttavat tässä prosessissa tavoitteellisia tahoja. Tuolloin resilienssi on väärin ohjattu (tai sen suuntaamista on manipuloitu). Väestönsuojelu ja laki ovat huomattavan puutteellisia suhteessa resonanssimenetelmiin. Puolustusvoimat Suomessa ovat vastuussa näiden menetelmien ylläpitämiseen liittyvästä kapasiteetista ja langattoman energian/taajuuden siirtämiseen käyttämiseen tarkoitettujen, sekä neuro-optisten menetelmien kapasiteettia lisätään merkittävästi lähiaikoina. Tuolloin valvonnan on vastattava tätä tarvetta. Mutta valvonta on puutteellista, jos valvonnalle ei luoda työkaluja teknologian valvonnan yhteydessä. Kansainvälinen laki sekä rikoslaki toteaa kidutuksesta sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvista rikoksista yksiselitteisesti. Ongelma on häivemenetelmien käytön toteuttaminen henkilökohteisiin on laillista. Juuri tämän vuoksi laitteistoille tulisi sopia raja-arvoja ja niiden käyttöä olisi dokumentoitava ja valvottava, sekä jokainen laite ja käyttötunti rekisteröitävä, mielellään nauhoitettava. Säätäjä ei ole perinteisesti tehnyt erottelua kaksoiskäyttömenetelmien suhteen, vaan niitä käsitellään laissa tiedustelumenetelminä, mikä on merkittävä puute kohdistuen kohteiden oikeusturvaan, ja auttaa toteuttamaan rikoksia, joista on vaikea jäädä kiinni. Kun poliisi ei suostu tutkimaan tällaisesta toteutuksesta tehtyjä rikosilmoituksia, oikeussuojakeinot ovat kansalaisilta evätyt (EIS art 13), ja katsomme siksi, että se taho, jonka hallussa teknologia on, on vastuussa myös asian tutkimisesta ja väärinkäytön estämisestä. Motivoinnin kannalta

valitettavasti tarvitsemme selkeyttävää lainsäädäntöä myös sotilasrikos – ja kurinpitomenettelyihin. Erityisesti olisi varmistettava, että puolustusvoimien resursseja ei käytetä kolmansien tahojen operaatioihin ja päämääriin, mikä myös on poliittisen sodankäynnin menetelmille tunnusomaista, tai ihmiskauppaan. Siviilin tulee olla turvassa kivun ja vammojen tuottamiselta, joita kaksoiskäyttömenetelmillä voidaan toteuttaa ja toteutetaan. Jokainen kansalainen on potentiaalinen kohde, koska lakia voidaan tulkita myös poliittisista lähtökohdista (dynamiikka mahdollistuu kuulemisessa, jossa kohde ei ole länsä), ja erityisesti tuolloin, kun tarve ylittää näytön laadullisesti. Tätä vaikuttaa tapahtuvan usein. Epäilyyn kohteena oleminen ei saa tarkoittaa kivun tai vammojen tuottamisen kohteeksi joutumista. Poliittiset menetelmät nakertavat myös syyttömyysolettamaa sekä kansalais- ja ihmisoikeuksia, luottamusta viranomaisiin. Kun kansalainen ei itse ole pakkokeinokuulemisessa vastaamassa, vaan häntä ja hänen olosuhdettaan edustaa niitä tuntematon taho, jolla ei ole mitään käsitystä kansalaisen edesottamuksista tai laadullisista ominaisuuksista, eikä kansalainen itse ole tietoinen oikeudellisesta prosessista, lienee syytä lopettaa spekulointi siitä, tuleeko näiden menetelmien kohteille ilmoittaa kohdentamisesta vai ei, ja jos pitää niin missä olosuhteissa ja kuinka. Stereotyyppinen esittäminen ja tuomitseminen on suuri ongelma. Olisi syytä punnita sellaista menettelyä, jossa 'epäilty' saadaan jollain tapaa integroitua kuulemiseen, jotta tuomarille mahdollistuu kuvan muodostaminen menetelmien kohteesta. Pidämme ehdottoman tärkeänä oikeussuojakeinon näkökulmasta, että ilmoitus tehdään jokaiselle tiedustelun kohteelle. Haastemies voi turvallisesti toimittaa myös tällaisen tiedon kansalaiselle (menetelmien kohdentaminenhan osoittaa sen, että tiedetään missä kohde on). Epäilyksen ja kaksoiskäyttömenetelmien kohteena olevan kansalaisen olosuhdetta ymmärretään heikosti. Kipuatuottavien menetelmien suuntaminen henkilöön aiheuttaa työkyvyttömyyden välittömästi, sekä pitkällä aikavälillä myös univajeesta johtuvan työkyvyttömyyden (menetelmiä suunnataan nukkuvaan kansalaiseen). Epäily puolestaan aiheuttaa korroosiota viranomaisissa kaksikerroksisen raportoinnin mahdollistamana (läpinäkymätön hallinto), jolloin olosuhdetta voidaan kuvailla psykologisen sodankäynnin kohteena (Hofman vs sosiaalisen ympäristön myrkyttäminen paikallishallinnossa). Tällaisten kokonaisvaltaisten menetelmien kokonaisvaikutetta kansalaiseen kohteeseen ei kukaan koordinoi, eikä potentiaalista koordinoijaa valvo, tuolloin ihmisoikeuksien turva saattaa olla viimeinen oljen korsi. Kohteisiin kohdistettavat tutkintaperiodit ovat huonostiharkittuja, ne ovat pitkiä (uusiminen). Tuolloin tällainen kansalainen työntekijänä ei täytä työturvallisuusolosuhteita. Pitkäaikaisen kivun-, vamma- tai psykologisten (neuro-akustisten taajuus)vaikutusten tuottamisen kohteeksi joutuneita kansalaisia ymmärretään heikosti yhteisössä, eikä olosuhdetta tunnisteta. Huolestuttavaa on, että toteuttaja on tietoinen tästä olosuhteesta, jolloin toteutuksen väkivaltaisuus tulee esiin. Viranomaisen vastuukäsitettä poikkeusolosuhteiden alla on korjattava. Kansalaisen näkökulmasta ihmis- ja kansalaisoikeuksien hallittu korroosio on täysin tuomittavaa. Kansalaiselle tulee suoda kotirauha, erityisesti silmällä pitäen langattoman energian/taajuuden henkilökohdentamista asuttuun tilaan (harvempi asiasta raportoinut kansalainen on huolestunut perinteisistä ääntä ja kuvaa välittävistä yksityisyyteen pureutuvista menetelmistä, joskin näitäkään sääntöjä ei meille raportoidun mukaan ole noudatettu). Kohteet ovat raportoineet merkittävässä määrin, että heihin kohdistetaan näitä menetelmiä heidän toteuttaessaan mitä tahansa toimintoa, ja tällaiset raportit ovat sääntö, eivät poikkeus. Näin ollen voidaan esittää, että (oma)valvonta pettää toistuvasti, tai vastaavasti viranomaisilta menee ohi rikollinen toteutus sellaisten tahojen puolelta, joille lupaa menetelmiin ei ole annettu. Lisäksi tällaiseen toteutukseen on liittynyt tapahtumia, joissa kohteen asunnossa asioidaan ilman kohteen lupaa hyvin usein hänen poissaollessaan ja asunnosta poistetaan esineitä tai hajoitetaan niitä, myös muonaan saatetaan koskea tai asuntoa sotkea, joten menetelmiin on saatava selvyttä jo laissa, valvonnasta puhumattakaan. Neuro-optiset menetelmät mahdollistavat kohteen oman biologian käyttämisen tutkimusmenetelmänä tahdosta riippumatta. Tällöin menetelmä kulkee sinne, minne menetelmän kohdekin, se ei lakkaa toimimasta saniteetti-tilojen oviaukossa. Neuro-optista tarkkailua harjoitetaan erityisesti yöaikaan, ja se ei ole kivutonta. Neurologisten vaurioiden laadusta ei liene tutkimusta.

Kansalaisten oikeudet ja niihin kohdistuva korroosio

Ymmärrämme hyvin puolustuspoliittiseen raamiin vaikuttavia globaaleja tekijöitä, se ei kuitenkaan estä viranomaisia luomasta Suomeen hienovaraisempaa, kansalaista paremmin huomioivaa ja ulkoiselta paineelta suojelevaa järjestelmää, jossa kansalaista ei epäilyä kohdella rikollisena (syytetyn oikeudet) eikä epäily voi vaikuttaa hänen oikeuksiinsa (EIS art 1, EIT:n ottama lähestyminen), ja joka epäluottamuksen sijaan pyrkii demonstroimaan luottamusta. Tämä edellyttää sosiaalisen resilienssin käsitteen uudelleen mallintamista. Uhkakuvien rakentaminen palvelee sellaisten tahojen intressiä, jotka pyrkivät hajottamaan yhteisön koheesiota sisältäpäin ja luomaan tilalle oman versionsa siitä. Tätä submissiota silmällä pitäen, viittaamme erityisesti EIS:n artikloihin 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ja 13 sekä 15 sekä 17/18.

Uusi turvallisuuspoliittinen ympäristö on selkeästi luomassa painetta ihmis- ja kansalaisoikeuksien supistamisessa. Tämä näkyy erityisesti ristiriidassa lainsäädännön ja käytännön toteutuksen kanssa, kuten myös tässä teknologiaelementin käsittelemättä jättämisessä. Uudet kaksoiskäyttökäytännöt luokitellaan sodankäynnissä ei-kineettisten 'vähemmän tappavien' menetelmien alle. Määritelmä voi johtaa harhaan, sillä ilman

teknologiarajausta ja valvontaa näitä menetelmiä voidaan käyttää fataalisti. Samoilla välineillä voidaan ja kidutetaan kohteita päivittäin ja aiheutetaan tarpeeton psykologista kärsimystä (tässä on rajapintaa myös EOA:n toimintaan, joka Suomessa valvoo kidutusta). Salaisten tiedonhankintakeinojen alle otettavaa teknologiaa tulee myös valvoa, inventoida. Kansalaisia myös alennetaan langattomien menetelmien kipua ja psykologisia vaikutuksia tuottavilla resonansseilla, kuten myös heidän kotiinsa kohdistuvilla näiden menetelmien käytöllä, erityisesti yksityisyyden näkökulmasta. Kuten artikla 5 toteaa, jokaisella tulee olla oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, tämä on valitettavasti ristiriidassa kaksoiskäyttömenetelmien käytön kanssa tuolloin, kun kansalaiseen kohdistetaan tehokkaita energia/taajuuspulseja hänen nukkuessaan tai yleensäkin kohdennetaan näitä menetelmiä. Vapaus pyritään viemään psykologisin operaatioin myös fyysistä kipua tuottamalla. Kansalaisen oikeuteen (art 6) saada yhdenvertainen sekä reilu kohtelu esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä. Raportit kohteilta kertovat, että tämä ei ole materilisoitunut, myös esitutkinta on saatu aikaiseksi keinotekoisin perustein aiemmin käynnistetyistä tutkinnoista, joiden aikana materiaalin keräämisessä ja esittämisessä on monia manipuloinnin mahdollisuuteen liittyviä ongelmia (vaatimus pakkokeinon tuloksellisuudesta voi aiheuttaa painetta viranomaiselle, mutta tarkoituksenmukaisuus poliittisessa menettelyssä myös vääristää objektiviteettia). Nykyiset länsimaisen lainvalvonnan menetelmät pyrkivät vahvasti esittämään epäillyn syyllisenä (art 7) ottamalla pois epäillyn ihmis- ja kansalaisoikeuksia. Kaksoiskäyttömenetelmien mukaanottaminen luisuttaa toteuttamista ihmisoikeuksien korroosion suuntaan. On luotu uusia rikosnimikkeitä, joiden tukemana päästään syövyttämään ilmaisunvapautta (art 9, 10). Läntinen lainvalvonta pyrkii osoittamaan jokaisen sosiaalisen median käyttäjän potentiaalisena kansallisen turvallisuuden tai muuna uhkana, johon tarvittaessa tätä määritelmää voidaan käyttää perusteena, ylikansallisesti, jolloin asia koskee myös suomalaisia viranomaisia. Toisin sanoen sosiaalisen median kommentointi voi johtaa kivuliaaseen arkeen, jossa nuo hybridisodan henkilöönkohdistuvat elementit materialisoituvat (salaisten pakkokeinojen alla). On esitetty havaintoja, että näitä kipua- ja vammoja tuottavia menetelmiä on käytetty myös perheellisiä ihmisiä ja heidän lapsiinsa (teknologisesti ilmaistuna pulssin mukana siirtyy kehoon energiaa, mikä ei ole kivutonta varsinkaan pitkäaikaisena pulssina, mutta kipua aiheutetaan myös tietoisesti monella tapaa). Haluaako Suomi todella profiloitua näin rikkomalla artiklaa 8? Yksilön ideologian pakottamiseen liittyy myös yhdistysten tai kansalaisryhmien ideologioiden pakottaminen ja luokittaminen resilienssin näkökulmasta. ***Koska poliisi / syyttäjä ei tutki kipua tuottavia langattoman energian/taajuuden menetelmiä, voimme todeta, että oikeussuojakeinoa ei näiden käytön kohteilla ole (art 13).*** Tämän pitäisi olla erittäin keskeinen huomio, kun esitämme rikostorjunnasta, ja siksi tästäkin näkökulmasta salaisten pakkokeinojen käytön tarkastelu tulisi aloittaa Suomessa välittömästi ennen kapasiteetin lisäämistä. Läntinen lainvalvonnan toteuttaminen on valjastanut uhan ja poikkeustilan lietsomisen (art 15) tehokkaasti ihmisoikeussopimusten muita artikloja vastaan (e.g. 'war on terror'), manufakturoimalla poikkeustilaa myös kansalaisyhteiskunnassa, jolloin epäily muodostaa uhan yhteisöön, ja kollektiivisella intressillä perustellaan epäinhimillisiä voimakeinoja. Tällöin uhkaa liioitteleminen yhteisö sallii väkivallan suuntaamisen jäseneseensä, mikä puolestaan on voimakas korroosion väline (art 18). Ihmisoikeuksien ja perustuslain korroosio on poliittisen sodankäynnin menetelmä. On olennaista ymmärtää, että nämä kaikki oikeudet vaikuttavat välittömästi, kun ei-kineettistä henkilöönkohdistuvaa kapasiteettia lisätään, ja samasta syystä paine säätelyyn ja valvonnan mahdollistamiseen sillä on valtava. Keskeistä on, että 'epäily' tämänhetkissä järjestelmässä riittää art 14 diskriminatiivisen prosessin käynnistämiseen (vastaa F.G. Hofmanin esittämää sosiaalista rajapintaa), jossa viranomaiset muodostavat ennakkoluuloisen ja myrkyllisen rajapinnan kohteeseen, jonka kokonaisvaikutetta kohteeseen ei ymmärretä. Tämä materialisoituu osittain tahattomasti paikallisviranomaisissa, joilla on myös epäviralliset yhteydet. Lisäksi käytännön tasolla lyödään selvästi ylitse mm vaikuttamalla kohteen välittömään sosiaaliseen ympäristöön (Ville Hellberg: Political Warfare, No-Touch Torture – Observations, Realizations).

Erityisesti tässä yhteydessä lienee syytä todeta EIS:n art 8 ja lapsen oikeuksien näkökulmasta salaisten pakkokeinojen käytöstä. Näitä oikeuksia kompensoivat peitetöiminta, soluttautuminen, ja asiakirjavärentämien tuolloin, kun ne sosiaalitoimissa kohdentuvat lastensuojelun toteuttamiseen. On olemassa YK:lle ja kansainväliseen rikostuomioistuimeen toimitettua näyttöä siitä, että salaisten pakkokeinojen toteuttajat eivät ymmärrä lasten oikeuksien sopimusta, eivätkä kunnioita sitä. Rakenteellisesti väkivaltaisista toimista suunnataan lastensuojelun alla tiedustelun kohteisiin, joilla toimilla on ylisukupolvinen vaikutte. Esimerkkinä toteutus, jossa vanhemman ja lapsen tapaamista häirittiin sitä toteuttavan valvojan toimesta ja sitten kirjattiin lapsen oikeuksiin vaikuttava negatiivinen kirjaus vanhemmasta. Tällainen esimerkki demonstroi, että taholla, joka päättää keinojen valinnasta on ollut osaaminen kompensoituna, sillä tutkinta tai tiedustelu ei voi hyötyä tällaisesta toimenpiteestä lainkaan, kun taas lasten oikeuksiin vaikutetaan merkittävästi siinä, kun tuomari pyrkii rakentamaan luottamusta vanhemman vanhemmuudenkykyihin toteuttaessaan lapsioikeutta. Tämä on vain yksi esimerkki, pyritään vaikuttamaan myös muihin paikallishallinnon viranomaisiin luottamusta kompensoivasti. Viranomaisten väärinkäytökset pakkokeinojen suhteen ovat yleisempiä kuin oletetaan, mutta tieto niiden väärinkäytännistä ei yllä säätäjille, ei valvojille, koska kansalainen ei joko ymmärrä syy-yhteyttä, tai ei uskalla valittaa. Sosiaalitoimen

rajapinnassa toteutettavat operaatiot ovat äärimmäisen herkkiä vaikutukselle, jota salaisen pakkokeinin toteuttaja ei osaa kontrolloida. Siksi tätä elementtiä on punnittava uudelleen kokonaisvaltaisesti.

Ihmisoikeusrikkomuksista erityisesti salaisten tiedonhankintamenetelien (oikeampi termi on siis kaksoiskäyttömenetelmät) on esitetty laillisuusvalvojille, YK:lle osana erilaisia valtiollisen sekä muita raportointimenettelyjä sekä kansainväliseen rikostuomioistuimeen. Huomioitavaa on, että kyseinen rikostuomioistuin käsittelee yksilöiden toteuttamia rikkomuksia suhteessa kansainväliseen lakiin, jos tällaisia hallinnosta identifioidaan näytön, päätösten ja vastuun perusteella. Näin ollen on puolustusvoimien yksittäisten toimihenkilöiden, kuten myös lainsäätäjien ja heihin liitettyjen toimijoiden oma etu, että laki on täsmällinen ja tarkka, määrittelevä. Vaikuttaa siltä, että aluevalvontaan ja tiedusteluun käytettävän teknologian ominaisuuksia ei ymmärretä, eikä sitä seurausta, mikä niiden suuntamisella on kansalaiseen. Tämän rajapinnan kuvaaminen on tuottanut merkittävästi materiaalia kansainvälisille oikeus ja ihmisoikeustahoille. Näin ollen listyn kapasiteetin käyttönotossa piilevät sekä oikeudelliset-, laillisuus-, poliittiset, kuten myös reputationaaliset riskit.

Ongelmakohtia

Virkavastuun käsite on oltava selvä kaikkien operaatioihin osallistuvien tahojen kannalta, erityisesti tässä kohdistetaan tarkastelua puolustusvoimien reserviläisresurssien käyttöön sekä niiden johtamiseen ja valvontaan. Näemme välittömästi ongelman puolustusvoimien praktiikassa yhdistettynä organisaatiokulttuuriin kurinpitoesimiehen roolista rikosten ilmiannossa, jossa kynnyksellä tehdä ilmianto voi olla merkittävä. Näemme myös ongelman siinä, kuinka valvotaan teknologiaa tuolloin, kun se on reserviläisen hallussa vapaa-aikana tai yleensäkin teknologian hallussapidon valvomattomana. Järjestelmään olisi integroitava koodattu ratkaisu siitä, että laite tunnistaa käyttäjänsä ja ilman tällaista rajoitinta laitetta ei voi käyttää. Pidämme ongelmallisena poliisin suhdetta puolustusvoimiin, sillä poliisi usein esiintyy vähintään kaksoisroolissa (myös reserviläisenä), koska rikostorjuntaan liittyvä osaaminen on poliisissa.

Ylläesitettyä tulee tarkastella myös siitä perspektiivistä, että puolustusvoimien virkavastuun toteuttajien rikkomukset tulevat todennäköisesti kasvamaan nimenomaan uusien teknologian käytön alueella, ja tämä käyttö kohdentuu hyvin usein siviiliin, kansalaiseen osana erilaisia valvontaa, tiedustelua, torjuntaa tai kriisinhallintatehtäviä, kuten myös sotaharjoituksia. Entä kuinka nyt esitetty laki vastaa sotilasteknologioiden ulkomaisiin toteuttajiin Suomessa, tai Suomen ulkopuolella, joita esiintyy sekä ulkomaisen sotilastiedustelun että ylihorizontaalisen toteutuksen yhteydessä? On mielestämme kannustettavaa, että puolustusvoimien sotilaskurinpidosta ja rikostorjuntaa säädetään niille kuuluvassa laissa ja puolustusvoimien mahdollisuuksia lisätään selvittää, paljastaa tai estää näitä rikoksia, mutta rikosten ennaltaehkäisyyn ei ole järkevää antaa sellaisia työkaluja, joiden käytöstä saattaa materialisoitua lisää rikkomuksia. Näin ollen teknologiavalvonta ja säätely olisivat vähintäänkin osaratkaisu. Olisi kuitenkin tärkeää tarkastella lain ajankohtaa suhteessa muiden lakien päivityksiin sekä sen suhdetta muuhun lainsäädäntöön, ja erityisesti kaksoiskäyttökapasiteetin lisääntyessä tarkastella kansalaisten näkökulmasta kansalaisten oikeuksien toteutumista suhteessa kaikkiin kaksoiskäyttömenetelmien toteuttajiin. Koska turvallisuuspolitiikka on kokenut valtavan muutoksen EU:n linjausten alla myös Suomessa viranomaisten yhteistoiminnan lisääntyessä, olisi tarvetta turvallisuusviranomaisten ja puolustusvoimien kokonaislakiuudistukselle, jolloin lait voitaisiin suhteuttaa oikein ympäröiviin olosuhteisiin sekä rationalisoida. Vaikuttaa siltä, että EU:n strategisen kompassin ja muiden linjausten tavoitteita ei ole ymmärretty kokonaan, jotta niitä oltaisiin osattu soveltaa suomalaisen yhteiskuntaan. Suomi on toimijana niin erilainen kuin EU:n isot valtiot, myös uhka materialisoituu eri tasolla kuin näissä, että Suomen on itsenäisesti säädeltävä EU:sta kantaautuvaa vaikutetta kansalaisiin i.e. resilienssin suuntaus.

Pidämme merkittävänä ongelmana nykyistä tiedustelua ja tiedonhankintalupien myöntämisprosessia niin Helsingin KO:ssa kuin toisaallakin maassa, yksistään jo siitä syystä, että kun jokin menetelmä on paikallaan pitkiä aikoja se pyrkii kompensoitumaan. Jonkinlainen korruptiorajaus olisi se, että lupa-asioista päättämässä olisi kaksi tuomaria. Kuinka varmistetaan, että tuomari ymmärtää millaisia menetelmiä hän sallii kohdistettavaksi kansalaisiin? Kuinka tuomari voi myöntää luvan menetelmälle, jota hän ei ymmärrä? Näin kuitenkin tapahtuu. On täysin selvää, että tuomari ei ymmärrä teknologiaan liittyvää fysiikkaa ja näin ollen ei ymmärrä kaksoiskäyttömenetelmän toteutuksen energiavaikutetta, eikä siis huomii niiden kipua ja vammoja tuottavia ominaisuuksia, jolloin he eivät tiedosta, että sallivat tai jatkavat kohteen kiduttamista. Tässä on tehtävä merkittävä ryhtiilike ja nyt kun asiasta on myös informoitu oikeusjärjestelmää, ei tekosyitä enää ole sille, miksi niiden luvanmyöntäjien määrää, jotka ymmärtävät teknologiaa olisi lisättävä. Ongelma on sama kuin kansainvälisen oikeuden tahoissa; näille tahoille antaa perehdytyksen turvallisuussektorin henkilö, joka jättää sopivasti joitakin ominaisuuksia tai sivuvaikutuksia kertomatta. Toisaalta, edes käyttäjä ei tiedä näitä sivuvaikutuksia, koska ei ole itse ollut pitkäaikaisen käytön kohde, kuten kansalaiset saattavat olla. Yhdelle tuomarille ei voi tällaista vastuuta jättää, vastuu tulee jakaa

useammalle tuomarille, jotka voivat asiaan liittyviä näkökulmia punnita. Tuomareiden tehtävälialalle on myös lisättävä lista siitä millaista teknologiaa ja minä aikoina 'epäiltyyn' on kohdistettu. Huolestuttava piirre on se, että länsimaisen lainvalvonnan operaatioissa on tullut tutuksi epäilyn manufakturoiminen (ACLU – US Government Watchlisting: Unfair Process and Devastating Consequences, myös Adeno Addis: "Informal" Suspension of Normal Processes: The "War on Terror" as an Autoimmunity Crisis, Boston University Law Review). Kuinka HKO tai muu oikeuden toteuttaja varmistaa, että tällainen kansalaiseen kohdistuvan epäilyksen manufakturointi ei läpäise lupahakuprosessia i.e. millaisella näytöllä lupia annetaan tulee määritellä huomattavasti tarkemmin jollain tapaa, erityisesti kiireelliset hakemukset ovat riski ihmis- ja kansalaisoikeuksien näkökulmasta. Kansalaisen statusta pohdittaessa ei lupaa sellaisen menetelmän antamiseen voida toteuttaa, joka kompensoi kohteen elämänlaatua tai mahdollisuuksia, kuten valitettavasti tällä hetkellä teknologiavaikutteisesti tapahtuu. Teknologia, jota käytetään myös salaisten tiedonhankintamenetelmien alla ja kuten myös luvattomasti, aiheuttaa monelle kohteelle hyvin väkivaltaisen arjen ja kyvyttömyyden osallistua yhteiskuntaan, eikä näillä yksilöillä ole mahdollisuutta puolustautua teknologiaa kohtaan (oikeussuojakeino, suojeluvaikeus), jota ei ymmärretä laajemmin yhteisössä. Toisin sanoen, luvallinen toteuttaminen vaikuttaa riskialttiimmalta kuin luvaton. Viranomaisen lupanhakumenettelyä tulisi valvoa molemmin puolin. KO ei ole oikea taho arvioimaan tällaisten menettelyjen lupa-asioita, vaan EOA, jolla on velvollisuksiensa puolesta tähän kytkentä, ja jolla on myös kattavampi ymmärrys teknologioiden ominaisuuksista. HKO:n tulee proaktiivisesti olla luomassa ymmärrystä näiden asioiden tiimoilta. Lupahakemuksissa esitettyä sisältöä tulisi siis tarkastella myös kansalaisen näkökulmasta ja eliminoida poliittisen toteutuksen mahdollisuus. Pelkkä epäily ei voi riittää yhteisössä kohteeseen heijastettavaan epäluuloon (tulee selkeästi läpi paikallishallinnossa). Kidutus puolestaan ei ole ollenkaan sallittua, mikä on arkipäivää tällä hetkellä. On selvä, että vaatimus pakkokeinon tuloksellisuudesta aiheuttaa näytön manufakturoimista. Epäselvää on puolestaan, mikä on Pääesikunnan tosiasiallinen toimivalta salaisia tiedonhankintakeinoja käytettäessä.

Tiedostamme, että kun kysymyksessä on olemassa olevien, laissa jo säädettyjen salaisten tiedonhankintakeinojen antamisesta toiselle viranomaiselle, on epäjohtonmukaista säätää tiedonhankintakeinojen käytöstä eritavalla. On kuitenkin huomioitava säädännössä uusi tieto ja käyttökokemus, joka on tullut esiin jo toteutetun perusteella, ja tämän tulisi siirtyä laillisuusevaluaation kautta myös muista käyttäjistä säätäviin lakeihin viiveettä. Huomioitavaa on, että aikaisemmin ei ole ollut mahdollisuutta tarkastella kansalaisten, menetelmien potentiaalisten kohteiden, kokemusta ja näkemystä asiassa, mitä puolestaan nyt ensimmäistä kertaa on raotettu. Salaisten menetelmien toimivaltuuksien säätämiseksi on kunkin keinon ja kunkin viranomaisen kohdalla oltava perusoikeuksien rajoittamisedellytykset, ei kuitenkaan EIS:n artiklojen 1-18 rajaamista voi suositella, ei epäily perusteisesti. Mielestämme perusoikeuksien rajaamista ei ole tässäkin painavasti perusteltu sekä liian usein poikkeusolosuhteita perusteltaessa nojataan kollektiivisen edun periaatteeseen. Kollektiivisen edun näkökulmasta yhteisö hyväksyy väkivaltaisen toteuttamisen jäseniinsä ilman perustetta, mikä puolestaan synnyttää epäluottamusta viranomaisiin. Vetoamme erityisesti lain täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen, perusoikeuden rajoituksen hyväksyttävyyteen ja suhteellisuuteen (koordinaatiota näiden yhteisvaikutuksesta kansalaiseen ei ole), perusoikeuden ydinalueen koskemattomuuteen, oikeusturvajärjestelyjen riittävyteen ja ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamiseen. Vaikka nämä olisivat olleet arvioinnin kohteena jo aiemman sääntelyn yhteydessä ja kansainvälisiltä ihmisoikeustoimijoilta ei olisi tullut velvoittavaa sääntelyä tai tuomioita, on asiassa kuitenkin esitetty myös uutta tietoa ja olosuhteiden sekä yhteiskuntasuhteiden kannalta on tapahtunut kehittymistä. Itseasiassa tämä sisältö ja tähän sisältöön liittyvä raakamateriaali, kuten myös toimitetut submissiot eri tahoille, myös ylikansallisesti, kutsuvat turvallisuussektorin lakireformia erityisesti silmällä pitäen säädäntöä salaisista tiedonhankintamenetelmistä, ja tämä olisi saatava aikaiseksi ennen uuden kapasiteetin käyttöönottoa, mutta myös siitä riippumatta.

Ehdotetussa 182 §:ssä säädettäisiin puolustusministeriön suorittamasta ohjauksesta ja valvonnasta. Kannatamme ajatusta, että puolustusministeriö paneutuu ehdotettua enemmän rikostorjunnan tarkasteluun ylläesitetystä syistä. Kysymys on uusista teknologioista, joita suunnataan myös siviileihin osana tarkkailua, tiedustelutehtäviä, ja vastaterrorismitoimia, kriisinhallintaa. Koskaan aikaisemmin puolustusvoimat eivät ole käyneet läpi yhtä suurta muutosta teknologisesti kuin mitä viime vuosina ei-kineettisten menetelmien käyttöönotossa. Osaa ei-kineettisten menetelmistä pidetään tiedonhankintamenetelminä, vaikka ne ovat lähtökohtaisesti aseita. Merkittävä osa jää myös tiedusteluvalvonnan ulkopuolelle. Tarkastelun tulisi kuitenkin mieluummin toteutua oikeusministeriön alla niin, että poliittinen vaikutte olisi rajoitettu.

Kannatamme esitystä siinä, että sotilasrikosten valvontaa, säätelyä, torjuntaa ja ennaltaehkäisyä sekä mittaamista ja tutkintaa tulee lisätä kapasiteetin lisääntyessä. Teknologian holtiton käyttö on mittava ongelma Suomessa turvallisuussektorilla ja tästä on kommunikointi kansainväliseen oikeuteen ja ihmisoikeustahoille. Toteuttaminen on tehtävä mitattavaksi ja tarkasteltavaksi säädännöllä sekä valvottavaksi kauttaaltaan teknologian suhteen. Emme

pidä tarpeellisenä antaa käyttöoikeuksia esitetyin perustein salaisille tiedonhankintamenetelmille pääesikuntaan, koska tämän kaltainen teknologia edellyttäisi ulkoista valvontaa.

Kannatamme sellaisia lainsäädäntötoimia, jotka selkeyttäisivät Puolustusvoimien käyttämiin salaisiin pakkokeinoihin liittyvää oikeustilaa, operaatioiden mitattavuutta, väärinkäytösten identifiointien parantamista sekä valvontaa. Kannatamme myös valvonnan ulottamista niihin teknologioihin, joiden käytölle on siviilirajapinta ja tästä näkökulmasta esitämme, että ulkopuolisen valvonnan tulisi kohdentua teknologiaan myös sotilastiedustelun ulkopuolella (puolustusvoimilla on käytössään myös muiden maiden puolustusreservistä saatua teknologiaa). Tarve tällaiselle nousee erityisesti puolustusvoimien kapasiteetin nostamisesta erityisesti uuden teknologian alueella. Reserviläisten toimiminen puolustusvoimien operaatioissa vaatii huomattavaa tarkentamista valvonnan ja säätelyn puolelta teknologinen säätely tulee ulottaa alueelle.

Säätämisen ja valvonnan näkökulmista pyydämme huomioimaan, että sodankäynnin ja puolustusvoimien muidenkin tehtävien osalta on toteuttaminen siirtynyt pois kineettisten menetelmien käytöstä painopisteen ollessa ei-kineettisessä toteuttamisessa, erityisesti henkilökohtamisessa, jossa ilmenee rajapintoja siviileihin, ja nuo rajapinnat joskus muodostuvat vuorovaikutteisiksi (tietoisiksi), henkilökohtaisiksi, erityisesti pitkällä tarkkailu/valvontatehtävillä, jolloin materialisoituu väärinkäytösten riski. Valvonnan näkökulmasta pyydämme havainnoimaan, että perinteisesti sotilastiedustelun yksikön alla toimivia kaksoiskäyttöön liittyviä teknologioita on siirretty irralliseksi, jolloin näiden teknologioiden muuta käyttöä ei valvo tiedusteluvalvonta. Myös säätely on olematonta kaksoiskäyttömenetelmien suhteen sekä tulevassa kapasiteetissa, ja jo olemassaolevassa. Teknologian piirteiden tunteminen on säätelyn ja valvonnan edellytys. Häiveteknologiaa pystyy jäljittämään ainoastaan sen käyttäjä, juuri siksi on tärkeää, että käyttäjä ei valvo tai tutki itseään. Häivemenetelmien toteuttaminen on sidottu laitteistoon, jota puolustusvoimissa ja suomalaisessa yhteiskunnassa käytetään useampien toteuttajien toimesta, eli kapasiteetin käytön valvominen on tässä se ydinajatus, ei tietyn toteuttajan valvominen. Luvaton tai luvallinen teknologian väärinkäyttäminen voivat jatkuessaan aiheuttaa tilanteen, jossa valvomattomat operaatiot muodostuvat kulttuuriksi, jopa ansaintamalliksi. Tämän vuoksi, missä valvontaa ei ole tulee olla teknologian rekisteröinti nauhoitusmahdollisuus sekä käyttäjän rekisteröintivelvollisuus. Ovatko kaikki puolustusvoimien ne toimet valvotut, joissa toteutetaan teknologiaa, jolla voidaan toteuttaa henkeen tai terveyteen kohdistuva rikos? Olennaista on myös niiden toimijoiden välillä, jotka toteuttavat salaisia tiedonhankintamenetelmiä, joista osa lienee kaksoiskäyttöä, on jakaa tietoa kohteista (niin ettei samaan kohteeseen toteuteta rinnakkaista menettelyä). Näin ollen kaiken toteuttamisen tulee olla dokumentoitu.

Lain valmistelussa tulisi kohdentaa tutkimusta myös siihen mahdolliseen skenaarioon, joka huomioi tutkinnan kohdetta, että epäily olisi aiheeton ja tuon epäilyn aiheuttaessa pitkien tutkinta-aikojen seurauksena kohteelle kohdennetusta tutkinnasta aiheutuneita haittoja. Tuolloin käsite korvausvelvollisuus tulisi ottaa huomioon kattamaan aiheutetut haitat mm. turvallisuusluokituksen muodossa, kotirauhan ja yksityisyyden sekä mahdollisten menetelmien, jotka tuottavat kipua jopa vammoja, johdosta. Tällaisessa tapauksessa myöskään tutkinnasta ilmoittamista ei tule voida lykätä tai myöskään jättää tekemättä, koska tämä merkitsisi kohteen oikeuksien toteutumattajättämistä.

NB. Sivumainintana tässä yhteydessä myös se, että yksityisten ylläpitäjien mm. kommunikaatio infrastruktuurin käyttöä langattoman energian siirtämiseen tulee valvoa Trafin puolelta siten, että teknologia 'nauhoittaa' kaiken toteutuksen ja jättää siitä lokin, jota ei voida manipuloida (kaksipaikkaisesti). Tämä estää langattoman energian siirtämiseen tarkoitettua kapasiteetin käyttämistä yksityistarkoituksiin. Mitään tahoja tällaisen teknologian toteuttajana tai hallitsijana ei voida jättää valvomatta, säätelemättä juuri sen vuoksi, että jos vakavampia seurauksia tapahtuu, tutkinnan yhteydessä ei nouse epäselvyyksiä. Tämä parantaa myös ennaltaehkäisemistä. Kysymys on erilaisista antennipihoista, tukiasemista ja maa-aseamista. UNOOSA säätää kansainvälisesti satelliittien hyödyntämisestä. Suomalainen lainsäädäntö ei ole huomionnut tässä verkossa siirrettävää energiaa. Se tulisi huomioida säätelyineen ja valvonnalla. Teknologian revolution vaikutus lainsäädäntöön korostuu nimenomaan turvallisuussektorilla.

Perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin ei voida puuttua. Kansalaisen oikeussuojakeinoja on täsmennettävä. Viranomaista velvoittaa suojeluvelvoite, joka ei voi purkaantua kansalaisen epäilyksen alla.

Lakiesityksen mukaan Pääesikunta valvoisi omaa toimintaansa, ja sillä on käytännön toimivalta siitä, käynnistetäänkö epäillystä rikoksesta esitutkinta, vai ei. Esityksen mukaan myös puolustusministeriö suorittaa valvontaa, mutta esityksessä ei ole tuotu esiin konkreettisesti, millaisin toimenpitein valvontaa suoritettaisiin. Puolustusministeriöllä ei ole toimivaltaa määrätä tutkintatoimenpiteitä aloitettavaksi. Puolustusvoimat, voi siirtää

samaan henkilöön kohdistuvaa tutkintaa sellaisille toimijoille, joita tiedusteluvalvontavaltuutettu ei valvo. Tällöin ja muissakin tapauksissa kohteeseen voisi kohdentua rinnakkaista toteutusta.

EHDOTUKSIA PÄÄMÄÄRIKSI:

Ongelma on tämän esityksenkin suhteen on edelleen valvomattomuus ei-kineettisten teknologioiden käytössä. Esimiehen vastuu väärinmenettelyn esiintuomisessa on liian kova operaatioiden intensiteettiin nähden. Tätä voitaisiin osittain mahdollisesti taklata sillä, että sellaisen laitteiston käytöstä, jota käytetään anti-personnel tarkoituksiin (kohdistetaan henkilöihin), pidettäisiin kirjaa sotilasviranomaisen toimesta. Vielä parempi ratkaisu olisi nauhoittaa kaikki miehittämättömien alusten sekä hävittäjien lennot ja niillä suoritettavat toimenpiteet ja teknologian käytön loki. Tällöin e.g. jokaisesta lentokerrasta olisi lennon pituinen nauhoitus, joka dokumentoisi kaikki laitteella tehdyt toimenpiteet, jotka puolestaan olisivat EOA:n tai tiedusteluvalvontavaltuutetun tarkastettavissa. Valvonta tulisi siis kohdentaa laitteeseen erityisesti, koska esimerkiksi viestikookeskuksen, miehittämättömien lentoalusten, tai hävittäjien käyttöön liittyy useita eri tehtäviä. Tiedetään, että teknologisesti tämä on mahdollista. Myös näiden laitteiden varustuksesta olisi pidettävä kirjaa. Tämä koskee myös ylihorisontaalista toteuttamista, josta vain osa on tiedusteluvalvonnan alla.

Rikostorjunnan osaamisen monopolisoituminen on johtanut tilanteeseen, jossa poliisi toimii kaksoisroolissa. Puolustusvoimien alla tulee olla oma rikostorjunnan haara. Reserviläiset, jotka toimivat virkavapaalla tai muutoin irti poliisin roolista tarjotessaan asiantuntemustaan, heitä ei tulisi käyttää rajapinnassa siviileihin missään olosuhteessa. Väärinkäytösten tapahtuessa, tällaista henkilöä kummankin organisaation kurinpito käsittelee eriarvoisesti. Reserviläisten, kuten myös yksityisten konsulttien, toteuttamien operaatioiden valvominen vaatii vielä mallintamista. Taloudellisen intressin liittäminen operaatioihin tuo uuden päätöksenteon ulottuvuuden, jota ei kontrolloida organisaation ulkopuolelta, ei ainakaan valvojan toimesta.

Langattoman energian / taajuuksien siirtämiseen siviilihenkilöön tähtäävien operaatioiden tai teknologian käytön, jolla näin voidaan tehdä, tulisi olla valvottua siten, että valvonta kohdistuu laitteistoon, ja laitteiston ollakseen toteuttamiskelpoinen, sen tulee taltioida kaikki toimenpiteet lokiin tai nauhoittaa ne.

Langattoman energian / taajuuksien raja-arvoista olisi säädettävä.

Kaikki laitekohtaisen teknologioiden toteuttaminen tulisi olla kaikki saman, ulkoisen valvonnan alla (e.g. tiedusteluvalvontavaltuutettu).

Kaikki mainitun teknologian toteuttamisen tulisi hoitaa yksi taho, eli puolustusvoimat, tai langattoman energian /taajuuden toteuttaminen hajautettuna monelle taholle edellyttää, että kaikkia tahoja valvotaan toteuttamisessa.

Valmius identifioida, mitata, analysoida ja torjua ulkomaista siviilihenkilöön kohdistuvaa signaalitiedustelua ja kaksoiskäyttömenetelmiä tulisi lanseerata puolustusvoimille, tai vastaavasti keskus, joka demonstroisi korkeaa osaamista siviilien käyttöön. Suomessa tulee olla käytettävissä tällaisen toteutuksen mittaamiseen, identifioimiseen erikoistunut yksikkö, jonka tehtävä on erityisesti ajaa kansalaisen oikeuksia asiassa.

Ulkomaisia operaatioita kohdistuen siviileihin tulee olla valvomassa myös sama taho kuin edellisiä, ja tällaiseen liittyviä havaintoja tulee ottaa vastaan myös tämän valvojan toimesta suoraan siviileiltä ja organisaatioilta, jolloin valvoja voi poliisin lisäksi päättää, onko asiassa aihetta esitutkintaan.

Ylihorisontaalisten ja langattoman energian /taajuuden muidenkin menetelmien siviilikohteiden määrä merkittävässä kasvussa. Siviilin oikeussuojaa merkittävästi vahvistaisi se, että häneen kohdistuvaa toteutusta noteerattaisiin ja tutkittaisiin hallinnossa, sekä tarjottaisiin suojaukseen liittyvää informaatiota ja konsultaatiota (tietoa pantataan omien menetelmien toteuttamisen vuoksi). Vaihtoehtona voisi toimia paikallisten suojattujen tilojen tarjoaminen kohdeyksilöille, joissa heidän valvontansa materialisoituisi perinteisin menetelmin. Väestönsuojelu ei ole huomionut ei-kineettisen sodankäynnin menetelmiä, eikä sitä tosiasiaa, että näillä välineillä käytävä 'laukaustenvaihto' on hyvin aktiivista kaikkina aikoina eri maiden välillä. Olennaista on erityisesti siirretyn energian laatu, voimakkuus, sekä suunta tai lähetyssijainti. Valon, äänen, ja elektromagneettisuuden spektrejä hyväksikäytetään anti-personnel menetelmien toteuttamisessa ja näin aiheutetaan kohteelle lamauttava tai kohdetta vammauttava, sairastuttava vaikutte. Koska tällainen toteuttaminen nivoutuu erityisesti

maanpuolustusvalmiuteen liittyvien tahojen toimintaan, on laki sotilasrikoksista sekä ennaltaehkäisevien toimien tuottaminen laiksi tarpeellista.

Profilointi. Tietosuojavaltuutetun tulee valvoa kansalaisen profiloimista. Kirjauksissa tulee selkeästi esittää epäily ja reaali maailmaan perustuvat faktat toisistaan erillisinä. EU:ssa kerätään viranomaisilta raportointia (mm. INTCEN tietoja, joiden hyödyntäminen materialisoituu keinoäly-avusteisesti. Algoritmit eivät osaa erottaa faktapohjaista ja oletettua tietoa).

Sotaharjoitukset. Oikeusasiamiehen / OKV tulee puuttua sotaharjoitusten mallintamiseen. Sotaharjoituksissa testataan myös henkilöönkohdentuvaa ei-kineettistä teknologiaa, useissa kohdin vammoja tai kipuja aiheuttavaa. Oikeusasiamies on kidutuksen valvonnasta vastaava viranomainen Suomessa (OPCAT, The Optional Protocol to the Convention against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, marraskuu 2014). Missä määrin siviileihin voidaan kohdistaa kipua ja vammoja tuottavia teknologioita heidän tietämättään? Milloin tämä toteuttaminen katsotaan sotilasrikokseksi. Suomen laissa kidutus on rangaistava teko, henkeen ja terveyteen kohdistuva rikos, sekä kansainvälisen lain mukaan rikos ihmisyyttä kohtaan. Kysymys on sotarikoksesta ja rikoksesta ihmisyyttä kohtaan. Kohteiden valintaan on syytä perehtyä lainsäädännöllä (vrt article36.com) sekä sen seikan huomioimiseen, että samat kohteet eivät voi toimia kohteina useissa harjoituksissa. **NB.** ”The article 30 of the EU Resolution on the Environment, Security and Foreign Policy from January 28, 1999, Nr.A4-005/99:’All research and development, whether military or civilian, which seeks to apply knowledge of the chemical, electrical, sound vibration or other functioning of the human brain to the development of weapons which might enable any form of manipulation of human beings, including a ban on any actual or possible deployment of such systems.” Se, että näitä teknologioita suunnataan kohteeseen tiedustelumielessä ei tee niistä kivuttomia. Näiden teknologioiden käyttäjät käyttävät virkavastuuta ja virkavastuun toteuttaminen on tarkoitettava sitä, että teknologian väärinkäytöksistä joudutaan vastuuseen. Hyvin useasti kohteeksi on joutunutkin verenkiertojärjestelmän kriittiset pisteet. Langattoman energian siirtäminen siviilikohteeseen tarkoittaa lähes poikkeuksetta kivuntuottamista, kun taajuuden siirtäminen toistuvasti kohteeseen voi tarkoittaa hyvin vakavia terveysongelmia. Näin ollen nämä menetelmät voidaan luokitella tappaviksi, kidutuksen alle, mutta harva ymmärtää, että kysymyksessä ovat joukkotuhoaseet.

HUOMIOITA:

Pääesikunnan 93 §:ssä tarkoitetussa rikostorjuntatehtävässä salaisia tiedonhankintakeinoja voitaisiin lakiehdotuksen 116 §:n mukaan käyttää vain seuraavien rikosten paljastamisessa: 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen; 2) sotaan yllyttäminen; 3) maanpetos ja törkeä maanpetos; 4) vakoilu ja törkeä vakoilu; 5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen; sekä 6) luvaton tiedustelutoiminta. Näin ollen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen olisi mahdollista vain vakavien rikosten paljastamisessa ja siten myös perusoikeuksien rajoitusten perusteena olisi tärkeä yhteiskunnallinen intressi paljastaa kyseisiä rikoksia.

Sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY) 5(1) artikla toteaa, että kaikenlainen yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuva luottamuksellisen viestinnän kuuntelu tai sieppaaminen on lähtökohtaisesti kiellettyä. Kielto on käytetystä tekniikasta riippumaton ja sisältää myös ilmarajapinnan välityksellä tapahtuvan viestinnän. Trafi toteaa mielenkiintoisesti 117 §:n 2 momentin mukaan telekuuntelua voitaisiin kohdistaa pelkästään henkilöön teleosoitteeseen tai telepäätelaitteen, jos henkilön voitaisiin perustellusti olettaa syyllistyvän samassa momentissa listattuihin poikkeuksellisen vakaviin rikoksiin. Telekuuntelua voidaan käytännössä toteuttaa henkilöön kaksoiskäyttövälinein, jotka ovat varustetut

Ehdotetusta 137.2 §:stä puuttuu vastine poliisilain 5:25.2:n ensimmäiselle virkkeelle, jossa säädetään käytetyn laitteen teknisten ominaisuuksien rajoittamisesta. Tulisi kuuluttaa ”viranomainen saa käyttää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimiseksi ainoastaan sellaista teknistä laitetta, jota voidaan käyttää vain telesoitteen ja telepäätelaitteen yksilöimiseen.”

Puolustusvoimilla ei tule olla suoraa pääsyä teleoperaattorin verkkoihin, laitteisiin tai järjestelmiin. Teleoperaattorilla tulee olla aina tekninen ja operatiivinen kontrolli toimista, joita sen verkossa tehdään. Kuinka tätä valvotaan? Entä kuinka valvotaan, että operaattorin työntekijät eivät käytä verkkoa väärin? Kynnystä telekuuntelun ja televalvonnan käyttämiseksi on viime vuosina madallettu useaan otteeseen.

1. lakiehdotuksen 117 §:n mukaiseen telekuunteluun "muun viestiyhteyden kautta" sekä 137 §:n mukaisten laitteiden teknisiin ominaisuuksiin, sekä näiden pykälien väliseen suhteeseen. Kuinka valvotaan? Millä perusteella viranomaisen saa rajoittaa kohteen mahdollisuuksia eliminoimalla hänelle kohdistuvaa viestintää ja tehdä näin pitkän ajan kuluessa, jolloin viestien evääminen vaikuttaa jo elämisen laatuun e.g. mahdollisesti evätyin ansaintamahdollisuuden muodossa. Kansalaiset katsovat, että viestien eväämiseen ei ole esitetty sellaista olosuhdetta, mikä puoltaisi tätä menetelmää. Viestikopion on riitettävä, erityisesti, kun tarkastellaan rikostorjunnan aspektista.

Viittausmenetelmin laista on tehty vaikeaselkoinen aiemmin. SKRTL:ää muodostettaessa on näyttänyt jäävän olennaista sisältöä pois liittyen teknologian rajaukseen, erityisesti salaisten tiedonhankintamenetelmien alta, ja liittyen teknologian käyttöön operaattoreiden rajapinnassa. Alueita on jäänyt määrittelemättä jolloin niistä tulee enemmän tulkinnallisia.

Poliisin ja puolustusvoimien kaksoissuhde valvojana ja valvottavana. Esityksen kappaleen 2 Nykytila ja sen arviointi alakohdassa 2.1 on todettu, että puolustusvoimien joukko-osastoissa ja kriisinhallintajoukoissa suoritetaan vuosittain noin 3 000 sotilasrikosten esitutkintaa. Esitutkinta voidaan siirtää myös Pääesikunnan oikeudellisen osaston tai poliisin suoritettavaksi. Pääesikunnan oikeudellinen osasto suorittaa vuosittain noin 100 esitutkintaa. Samaan aikaan reserviläisinä tehtäviin palkatuissa on myös poliisiorganisaation työntekijöitä.

Virkavastuun valvonnan ja dokumentoinnin, nauhoittamisen tarve. ***Esitutinnan edellytysten selvittäminen ja esitutinnan toimittaminen on kurinpitoesimiehen vastuulla.*** Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 28 §:n mukaan esitutinnan toimittamisesta sotilasrikosasiassa huolehtii kurinpitoesimies, jonka alaisessa joukossa tai hallintoyksikössä rikos on tehty tai rikoksesta epäilty palvelee. Esitutkinta sotilasrikosasioissa voidaan toimittaa myös Pääesikunnan tai poliisin aloitteesta. Ongelmana voidaan esittää rikosten pysyminen puolustusvoimien sisällä, jolloin organisaatiota tulisi tässä tehtävässä valvoa.

Kurinpidon tarve ja valvonta. Suomalaiseen kriisinhallintaorganisaatioon voi kriisinhallintalain (211/2006) 5 §:n mukaan kuulua kriisinhallintajoukkoja, erillisiä yksiköitä ja yksittäisiä henkilöitä. Kriisinhallintaorganisaatio kuuluu puolustusvoimiin ja on Pääesikunnan alainen.

Sotilasrikosten ennalta estämistä ja paljastamista ei voimassa olevassa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa säädetä nimenomaisesti minkään tahon tehtäväksi. Kyseiset tehtävät kuuluvat poliisille sen yleistuomivallan perusteella. Poliisi ei kuitenkaan tutki mm. uuden teknologian signaalitiedustelun suuntaamisen väärinkäyttöä sivileihin tälläkään hetkellä.

Perustuslaissa suojattuihin perusoikeuksiin ei voida puuttua: 'Vaikka salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututtaisiin joihinkin perusoikeuksiin edellä kuvatuilla tavoilla, pyritään salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämisellä kuitenkin suojaamaan muita perusoikeuksia, kuten perustuslain 7 §:ssä turvattua oikeutta elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.' Kysymys on ihmis- ja kansalaisoikeuksien korruptiosta. Operaatioiden toteutusta ei valvota, joten käytännössä kohde menettää nämä oikeudet, käytäntö näyttää osoittavan myös tätä havaintoa.

Salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö perustuisi aina viranomaispäätökseen. Päätöksentekijänä olisi aina joko tiedustelumenetelmien käyttöön erityisesti perehtynyt sotilaslakimies, tiedustelumenetelmien käyttöön erityisesti perehtynyt muu virkamies, pääesikunnan tiedustelupäällikkö tai tuomioistuimien. Siviilihenkilöönkohdistuvassa tiedustelussa luvasta tulisi päättää tuomioistuimien yksin tai sitä vastaava taho sotilasorganisaation ulkopuolella. Laitetarkkailu erikseen.

§139 mukaisessa peitetuominnassa tulee kunnioittaa EIS:n artiklaa 8 ja YK:n lasten oikeuksien yleissopimusta. Kokemusten mukaan näin ei ole tapahtunut. Soluttautuminen ja peitetuominta ei saa horjuttaa kohteeseelle toteutettavaa palvelun laatua, kuten on myös tapahtunut salaisten pakkokeinojen käytössä. Väärennetyt kirjaukset saattavat aiheuttaa tilanteen, jossa oikeuden puheenjohtajan pyrkimykseen rakentaa luottamusta vanhemman kykyyn toimia vanhempana heikentää lapsen oikeuksien toteutumista ja näin ollen kyse on ylisukupolvisesta vaikutteesta, josta on kuvailtu myös Geneveen YK:lle. Erinomainen esimerkki siitä, kuinka salaisten pakkokeinojen avulla pyritään hajoittamaan perheitä ja näin ollen toimimaan joukkotuhon määritelmän mukaisesti [The ICC Feb 18, 2022: "Forcibly transferring children of the group to another group can be an act of genocide when there is intent to destroy part or all of the targeted group."] Lakiehdotus, kuten salaisten pakkokeinojen muidenkin

käyttäjien lait ehdottavat poikkeusolosuhteessa perusoikeuksista poikkeamista, mutta eivät lapsen oikeuksista. Näin ollen sosiaali- ja terveyssektorin alla toteutettavat toimenpiteet lähes aina ovat lainvastaisia.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että lainsäädäntö ei huomioi ylisukupolvista vaikutetta. Käytännössä toimia toteutetaan siten, että salaisia menetelmiä käytetään vuosikaupalla samaan henkilöön ja toteutus rikkoo törkeällä tavalla lasten oikeuksia. Valvoja ei ole tätä huomioinut siviilitiedustelussakaan. Tämä on poikunut kantelun YK:lle ja asiasta on yksittäistapaaminen Genevessä. Ei ole mitään sellaista syytä olemassa, jossa lapsen oikeuksiin voitaisiin kajota. Arviointivirheet tapahtuvat keinoista päättäjien toimesta, eli siis toteuttajien päälliköiden toimesta. He eivät tunne lakia oman toimintansa ulkopuolelta, kun valtuuksia toimimaan näille alueille on luotu. Huomioitavaa on myös, että tarpeetonta rakenteellista (hallinnon rajapinnat) ja kollektiivista (kaksoiskäyttömenetelmät) väkivaltaa on vältettävä. Tämä tulisi lisätä lakiin suhteellisuusperiaatteen lisäksi. Tutkinnanjohtajan kompensoitu osaaminen yleensä materialisoituu tällaisina ilmiöinä, erityisesti siviilipuolella. Tässä suhteessa tämän viestin tulisi tavoittaa myös muiden salaisten pakkokeinojen käyttäjät. Tulee osata ajatella myös näiden menetelmien ulkopuolella, ovatko ne välttämättöä, vai ovatko ne vain poliittisen toteuttamisen väline. Koko järjestelmä materialisoituu siten, että tutkittavan kohteen elämästä koetetaan löytää rajapintoja joihin tarrata, mikä tekee niistä äärimmäisen väkivaltaisia, erityisesti tuolloin, kun ne kajoavat perheen sisäiseen koheesioon ja ylisukupolisesti. PTR, tiedustelut, heillä ei ole laadullista kompetenssia antaa lastensuojeluun. Laki ei tote lasten oikeuksista, ja näitä oikeuksia ei tule koskea. Näin ollen suositeltavaa on, että salaisia pakkokeinoja tai tiedonhankintamenetelmiä harjoittavat tahot voivat ottaa ainoastaan tarkkailevan roolin lastensuojelussa, ei aktiivista toteuttajan roolia.

LISÄYKSIÄ:

Salaisten tiedonhankintamenetelmien alle on näyttänyt ilmestyneen menetelmiä, jotka mahdollistavat hybridisodankäynnin. Näiden menetelmien kohdistamista siviiliä kohtaan pitää säädellä ja estää. Puolustusvoimien resursseja ei tule käyttää kansalaista kohtaan.

Yksin peitetoiminnan alla toteutettava soluttautuminen tapahtuu siten, että kansalaisen rajapintaan säilytetään virkamieskunnan edustajia toteuttamaan salaista tiedonhankintaa, jotka sitten aktiivisesti osallistuvat kansalaisen kohteluun ja hänen tai hänen lastensa elämää koskevien päätösten tekemiseen. Nämä toimenpiteet yksistään poikivat satoja valituksia laillisuusvalvojalle vuodessa. Kaikkia ei raportoida, koska kohteet ovat monasti niin uupuneita kohtelustaan paikallisyhteisön virkamiesrajapinnassa. Olisi järkevää rajoittaa tämä peitetoiminta siten, kun se kerran luetaan tiedonhankinnaksi, että tällainen tiedonhankintamenetelmän käyttäjä ei saa osallistua aktiivisesti kansalaista koskevien päätösten tekemiseen, vaan ainoastaan seuraamaan kansalaisen olosuhteen kehittymistä. Muussa tapauksessa tämä on merkittävä hybridisodankäynnin väline, jota ei kukaan valvo. Ymmärrämme, että läntinen puolustusliitto saattaa edellyttää tällaista poliittisen sodankäynnin välinettä, tämä rajapinta on kuitenkin se, missä resilienssiä ulkoisiin päätöksentekojärjestelmiin yhteiskunnassa tulee rakentaa. Tällaista välinettä ei voida perustella tiedonhankinnalla.

Asiakirjaväärentäminen on toinen merkittävä väline, jota ei voida perustella tiedonhankinnalla, koska sillä pyritään vaikuttamaan viranomaisen käsitykseen kansalaisesta, ja näin ollen johtamaan viranomaisen ymmärrystä harhaan. Kyseessä on selvästi länsimaisen lainvalvonnan poliittisen sodankäynnin synnyttämä keinovalikoima, joka nyt tulisi integroida suomalaiseen yhteiskuntaan. Tarkoitus ei ole tiedonhankinnallinen, vaan nimenomaan 'epäilyksen' alla olevaan kansalaiseen kohdistuvan ennakkoluulon lisääminen. Tällaiset menetelmät eivät enää ole demokraattisia ja niiden valvonta ole toteutunut järkevästi.

Erittäin merkittävä ongelma siviilin kannalta on se, että tuolloin kun häneen kohdennetaan kipua tuottavia langattomia häivemenetelmiä, hänellä ei ole oikeussuojaa. Poliisi ei tutki hänen toteuttamaansa rikosilmoitusta, päinvastoin on näyttöä, että poliisi hyödyntää tilanteen esittämällä kansalaisen mielenterveyden kyseenalaisessa valossa (poliisi tai muullakaan tutkivalla viranomaisella ei ole oikeutta tai pätevyyttä arvioida kansalaisen terveyttä). Vastaanottaessaan tyyliä kohtelua turvallisuusviranomaisilta ja etsiessään oikeussuojaa kansalainen luonnollisesti raportoi havaintonsa ja mahdollisena pitämänsä toteutuksen ja siihen liittyvän teorian myös muille tahoille (patentit nykyään täysin esitettävissä internetistä vrt puolustusvoimien viestikokeskuksen asia). Kun kansalainen puolustautuu tutkimalla asiaa ja erityisesti teknologioita raportoimalla toteutuksesta kansainvälisille ihmisoikeustahoille tai muille tahoille, hakien oikeussuojaa, tuolloin näitä toimenpiteitä saatetaan pitää linjassa rikosnimikkeiden kanssa, joita sisällössä §116 esitetään torjuttaviksi e.g. turvallisuussalaisuuden paljastaminen. Näin ollen tulee huomioida, että mikäli poliisi ja syyttäjä tarjoaisivat kansalaiselle oikeussuojakeinon ja tutkisi

hänen raportoimansa asian, näin ei kävisi. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että taustalla vallitsee dynamiikka, jossa tällainen rikosnimike ikäänkuin vahvistaa turvallisuusviranomaisen tutkinnan oikeutusta, eikä muissa viranomaisissa nähdä, että tuo asetelma oli tuotettu viranomaisen omalla toiminnalla. Muutenkaan kansainvälinen laki tai Suomen rikoslaki ei puolla kipuatuottavia menetelmiä.

Haluamme tuoda esiin ongelmia, joita siviileihin kohdistettavissa rikostorjunnan prosesseissa ilmenee kansalaisten näkökulmasta PTR:n toteuttamana. Viranomaisyhteistyöllä on kansalaisiin kohdentuvaan tutkintaan vaikutusta monella tapaa, erityisesti, koska puolustusvoimien välineistöä käytetään rikostorjunnassa siviilien tapauksissa. Submissio siis ehdottaa, että kaikki rajapinnat siviileihin kohdistuvissa prosesseissa tulisi olla valvottuja myös teknologisesti.

Rikostorjunnan määritelmä sisältää elementit estämisestä, paljastamisesta, ja selvittämisestä. Näkemyksemme mukaan rikoksen estämisen määritelmä on ongelmallinen ja sitä tulisi tarkentaa laissa. Rikoksen estämisen prosessit ovat herkkiä henkilökohtaisten ja poliittisten motivaatioiden materialisoitumiseen. Ei kansalaista kohtaan voida käynnistää tutkintaa, joka heikentää jo lähtökohtaisesti hänen oikeuksiaan, eri tahojen esittämän puheeseen perustuvan näytön perusteella, mikäli näyttöä ei ole. Tällainen peruste vaikuttaa kokonaisuudessaan jo yhteisöllisyyden toteutumiseen, kun kyse on puheiden tulkinnasta. Historia osoittaa, että rikosten estäminen ei ole ollut lainvalvonnan vahvoja puolia. Myös olisi hyvä tutkia статистиikkaa rikoksen paljastamisesta, kuinka moni lupa on itseasiassa johtanut sellaisen rikoksen paljastamiseen, josta kohdetta on epäily? Paine tutkinnan onnistumisessa voi saada tutkivan viranomaisen tuottamaan ja esittämään näyttöä sellaisessa valossa, että 'muu rikos' paikkaisi alkuperäistä hakemusta. Tämä ei tietenkään ole lain tarkoitus, eikä myöskään kansalaisen oikeuksien mukainen toteutus. Viranomaisen epävarmuus omista tutkintamenetelmistä tulee esiin juuri tällä tavalla.

Salaisia tiedonhankintakeinoja haettaessa tulee olla selkeä näyttö siitä, että rikos todella on suunnitteilla. Salaisia tiedonhankintamenetelmiä voidaan käyttää poliittisesti tiedonhankintaan esittämällä oikeuden puheenjohtajalle rinnakkainen syy todelliseen pyrkimykseen nähden. Lähtökohtaisesti oikeuden puheenjohtajan tulisi ymmärtää näitä keinoja, eikä määrätä sellaisia menetelmiä, joita hän ei ymmärrä. Ongelma on siinä, että edes toteuttajapuoli ei ymmärrä teknologiana suuntaamisen pitkän ajan vaikutetta siviiliin.

Automaatioteknologian käytöstä, josta myös kansainväliset oikeus ja ihmisoikeustahot ovat huolestuneet, säätämistä ja valvomista voitaisiin myös sisällyttää tähän lakiin, tai kaikkia toteuttavia viranomaisia yhdessä säätävään kokonaisuuteen. Käytännön tasolla rikostorjunnasta kohteen asuntoon tai sen välittömään rakenteeseen, naapuriin sijoitetaan automatisoituja, etäkäytettyjä valvontalaitteita, joiden ominaisuudet sivuavat kaksoiskäyttöä. Kivuntuottamista toteutetaan langattoman energian muodossa, joko ääni tai sähkömagneettisuus välineinä. Keskustelua siitä, kuinka näitä laitteita käytetään sallitusti on alettava käymään, ja siitä vuorovaikutuksesta ei kannata kansalaisten näkökulmaa ja havaintoja jättää pois.

Tässä esitetään, että laissa tulee säätää tarkemmin äänen ja sähkömagneettisten pulssien käytöstä osana tiedustelua ja erityisesti henkilöönkohdistuvasta tiedustelusta tai muusta käytöstä. Esityksessä on monia yhtymäpintoja luonnoksessa päivitettävään sisältöön, erityisesti uuden teknologian tekemisestä 1) säädettäväksi, 2) valvottavaksi, ja 3) valvonnan keinojen luomiseksi.

Pitäisikö kansalaisen olla suoraan yhteydessä kansainvälisiin oikeus ja ihmisoikeustahoihin kantelun muodossa osoittaen, että valvojat, laillisuusvalvojat, tai lainsäätäjät eivät näe tarvetta säätää kaksoiskäyttömenetelmistä sillä tarkkuudella, että se estää näiden teknologioiden käyttämisen kipua tai vammoja tuottavasti?

Tiedonhankintaa tietoteknisesti auttavat menetelmät voivat olla myös menetelmiä todisteiden luomiseen. Kohteilta on tullut raportteja, joiden mukaan heitä on pyritty lavastamaan sosiaalisessa mediassa tai sähköposteissa. Heidän nimillään ja sähköpostein on luotu sosiaalisen median profileja, jopa heidän koneillaan on käyty kirjoittamassa mahdollisesti näihin (ilmenee nauhalla). Vaikuttaa siltä vahvasti, että joidenkin kohdalla on kyse poliittisesta menetelmästä, jossa näyttöä tärkeämpää on luoda raskauttavaa näyttöä. Sellaiseen salaiset tiedonhankintamenetelmät ovat omiaan. Kukaan ei pysty jälkikäteen sanomaan, onko jokin todiste autenttinen, kun epäiltyä ei kuulla tai uskota (tuomari kuulee viranomaista asiantuntijana, joten syytetyn todistaminen jää toiseksi). Olisi myös mielenkiintoista tietää, voivatko viranomaiset väärentää tutkinnan kohteen kirjoittaman sähköpostin puuttamalla sen lähettämiseen erilaisin menetelmin, tai muuta kommunikaatiota asiakirjaväärentämisen keinon alla. Asiakirjaväärentäminen menetelmänä ei oikein vakuuta pitkälle pohditulta. Se lähtee ajattelusta, että viranomaisen ei tee virheitä tai käytä näitä menetelmiä epäasiallisesti. Se on merkittävästi harhaan astuva oletus, kun tarkastelee meille jo esitettyä näyttöä toteutuneesta virkamiesetiikasta.

Puolustusvoimilla (kuten muillakaan salaisten tiedonhankintamenetelmien käyttäjillä) ei ole edellytyksiä toteuttaa toimeenpanoa lastensuojelussa (tai terveydenhuollossa; potilaille on aiheutettu pysyviä vammoja) siten, että toteuttaja osallistuisi aktiivisesti lastensuojelun strategian (tässä tapauksessa vieraannuttamisen) toteuttamiseen. Aktiivinen toteuttaminen, josta on todellisuuden esimerkkejä, diskriminoi vanhempaa ja rikkoo lasten oikeuksia, kun taas muulla vanhempaan kohdistuvalla toiminnalla olisi ylisukupolvinen vaikutte. Laki kirjaa tietyn varauksen siihen, että yksilön perusoikeuksista voidaan poiketa, mutta asia vaatii säätelyä, sillä toimeenpano vaikuttaa suoraan lasten oikeuksiin ja vanhempaan kohdistuvalla pakkokeino toimilla on ylisukupolvinen vaikutte, jota viranomaisen ei kykene kontrolloimaan. Laki ei totea lasten oikeuksista, eikä voi näin myöskään tehdä valtion kirjaaman lasten oikeuksien yleissopimuksen puitteissa. Lapsen kampeaminen sivuun vanhemman elämästä siksi, että voitaisiin toteuttaa muita salaisia pakkokeinoja, on epädemokraattinen menetelmä, joka pyrkii kohdistamaan rakenteellista väkivaltaa myös sivullisiin.

EOA:lle on toimitettu esimerkkejä lastensuojelun toteuttamisesta, jossa todennäköisesti poliisi toteuttaa pakkokeinoja tapaamisten järjestämisessä siten, että häiritsee vanhemman ja lapsen vuorovaikutusta varsin tietoisesti ja kirjaa tapaamisesta kirjauksen, joka on vahingollinen lapsen oikeuden toteutumiseksi, ja esittää vanhemman vanhemmuudenkykyä huonossa valossa. Tällainen rakenteellisesti väkivaltainen teko kohdistuu lapseen, ja lasten oikeuksiin, kun oikeuden puheenjohtaja tarkastelee materiaalia rakentaessaan luottamusta etävanhemman vanhemmuudenkykyihin. Poliisi ei suostu myöskään tällaista sisältöä tutkimaan. Tästä lähtökohdasta, sekä teknologisen kehityksen sekä sen kohteiden toteuttaman uuden tiedon näkökulmasta pakkokeinolakia tulee säätää uudelleen siten, että se koskettaa kaikkia niiden toteuttajia. Peitetoiminnan ja asiakirjaväärentämisen tulee olla lisääntyvän tarkkailun alla, sekä lastensuojelussa tämä toiminta ei voi olla aktiivista, toteuttamista hallitsevaa. Lastensuojelun tulee määrätä lastensuojelun strategiasta, ei turvallisuusviranomaisten. On myös havaintoja, että salaisia pakkokeinoja on käytetty hybridisodankäynnin omaisesti, eli punitiiviseen ja poliittiseen toteuttamiseen.

Kun viranomaisen toiminta perustuu korruptiiviseen vaikutukseen, tuolloin virkavastuu kohdentuu tutkinnanjohtajaan, jonka toimiin ja päätöksiin tulisi muutoinkin Suomessa suunnata auditointia (erityisesti poliisissa). Kun taas toiminta on poliittista, on vastuussa päällystö. Puolustusvoimien resurssien käyttö tulee olla koordinoitua siten, että poliittinen toteuttaminen, tai hybridisodankäynti ei sitä voi hyödyntää ja valvottua siten, että korruptio tulee näkyviin. Salaisten pakkokeinojen repertuaari paljastaa hieman siitä läntisestä suunnitelmasta, jolla demokratian tilaa alennetaan. Osaa näistä eivoida perustella salaisina tiedonhankintamenetelminä. Osa taas saa punnitsemaan olisiko hallinnon puolella keinoja, joita näissä tilanteissa voitaisiin käyttää avoimesti i.e. keinojen tarpeellisuutta. Olemme toisaalla kuvanneet käytännön rajapinnasta niitä menetelmiä, joita kansalaisiin on toteutettu kansalaisen elämän rajapinnasta, ja yleinen päätelmä on se, että lähes poikkeuksetta ne ovat väkivaltaa yhteisön jäsentä kohtaan ja heikentävät luottamusta viranomaiseen. Näiden tapausten kohdalla tulee mieleen, että toutettamisen hinta yhteisössä on liian kova demokratian ja yhteisöllisyyden näkökulmasta. Toteuttamisen valvonnassa on puutteita. Salaisia tiedonhankintamenetelmiä ei voida jättää valvomatta, ja taas toisaalta, kun menetelmien määrää lisätään, tulisi lisätä valvojien määrää.